

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 634/2022-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou KADUC & PARTNERS s. r. o., Trojičné námestie 4, Trnava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo/241/2021 z 30. júna 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje zrušiť namietané uznesenie najvyššieho súdu, vec mu vrátiť na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.
2. Sťažovateľ je živnostníkom. Žalovaná v prevádzke sťažovateľa pracovala na pracovnej pozícii strojárenský robotník.
3. Žalovaná 22. septembra 2015 obsluhovala výstredníkový lis a pri vyberaní materiálu z lisu sa spustil režim opakovaných zdvihov lisu, čím došlo k zachyteniu jej pravej ruky a následne k traumatickej amputácii troch prstov. Po ťažkom úraze žalovanej sa lis opakovane zdvíhal, pričom ho zastavila až kolegyňa žalovanej stojaca cca 2 – 3 metre z ľavej strany lisu. Kolegovia žalovanej poskytli prvú pomoc a sťažovateľ ju odviezol vlastným motorovým vozidlom do nemocnice, kde po vykonanom operačnom zákroku zostala hospitalizovaná.

4. Sťažovateľ sa žalobou podľa § 196 ods. 1 písm. a) Zákonníka práce na Okresnom súde Zvolen domáhal určenia úplnej liberácie zodpovednosti, teda že za škodu na zdraví žalovanej nezodpovedá v celom rozsahu. Žalobu odôvodnil tým, že žalovaná bola na obsluhu stroja riadne kvalifikovaná s dostatočne dlhou odbornou praxou. Pri nástupe do zamestnania bola riadne oboznámená so zákonom č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a pred začatím práce bola riadne poučená o pracovnom a technickom postupe konkrétnej výroby.

5. Okresný súd považoval v konaní za preukázané, že k zraneniu žalovanej došlo z dôvodu, že lis, na ktorom pracovala v čase pracovného úrazu, pracoval v režime namiesto jednotlivých zdvihov v režime opakovaných zdvihov. Žalovaná nebola riadnym spôsobom poučená a oboznámená s bezpečnostným prvkom lisu, ktorým je prepínač pracovného režimu, a že po nastavení prepínača lisu na zvolený spôsob ovládania je potrebné prepínač vždy uzamknúť. Z vykonaného dokazovania bolo zistené, že s vedomím sťažovateľa bol kľúč od prepínača lisu trvale umiestnený v zámke prepínača lisu. Podľa názoru okresného súdu je v rozpore so zaistením bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na lise, ak je kľúč od prepínača trvalo umiestnený v prepínači, ku ktorému môžu mať prístup ostatní zamestnanci (resp. aj iné osoby). Tiež sťažovateľovi vytkol, že bezprostredne po závažnom pracovnom úraze nezabezpečil zdokumentovanie miesta pracovného úrazu, neohlásil udalosť príslušným policajným orgánom ani inšpektorátu práce, ale tak urobil až niekoľko dní po pracovnom úraze. Po úraze žalovanej dal zamestnancom pokyn pokračovať v práci na spomínanom lise. Z uvedených dôvodov okresný súd žalobu rozsudkom č. k. 14Cpr/9/2019 z 18. júna 2020 zamietol.

6. Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie sťažovateľa rozsudkom č. k. 11CoPr/2/2020 z 28. januára 2021 s osvojením si dôvodov prvostupňového rozsudku ho potvrdil. Krajský súd rovnako konštatoval, že sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno vo vzťahu k zbaveniu sa zodpovednosti za škodu spôsobenú žalovanej pracovným úrazom.

7. Sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie, v ktorom namietal vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 CSP. Najvyšší súd namietaným uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol okrem iného s odôvodnením, že súdy sa vyrovnali so všetkými relevantnými skutkovými aj právnymi otázkami vrátane nedôvodnosti ani len čiastočnej liberácie objektívnej zodpovednosti sťažovateľa a za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať skutočnosť, že dovolateľ sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožnil a že odvolací súd nevyhodnotil dôkazy a neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sťažovateľa. Skonštatoval viazanosť skutkovým stavom zisteným nižšími súdmi a neexistenciu takých vád pri dokazovaní, ktoré by boli intenzity dosahujúcej porušenie pravidiel spravodlivého súdneho procesu. K § 421 ods. 1 CSP uviedol, že polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériám CSP a právna otázka sťažovateľa nebola vymedzená spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ v priebehu konania na všeobecných súdoch namietal nedôsledné dokazovanie otázky školenia priamej obsluhy lisu v súvislosti s používaním prepínača pracovných režimov a tiež vyžadovania či kontrolovania uzamykania prepínača. Súd sa podľa neho vyhlí zisťovaniu skutočnej príčiny vzniku škody, za ktorú označil nezodpovedné konanie žalovanej, ktorá nesprávne vložila ruku pod lis a „*neudozorovala*“ režim chodu lisu. Iba ona bola zodpovedná za správne nastavenie lisu a to, že bol zasunutý kľúč v prepínači režimov lisu, nie je príčinou vzniku škody, keď zo žiadnych noriem nevyplýva, že by kľúč pod dozorom obsluhujúcej osoby nemohol byť v prepínači zasunutý aj počas prevádzky lisu. Súd zmätočne pristúpili k vyrovnaniu sa so spornými a nespornými nárokmi a výsledok sporu bol prekvapivý. Záver súdov bol založený na konštatovaní o preukázanom či nespornom skutkovom stave veci, skutkový stav, ktorý mal vyplývať z dokazovania, takýto výsledok sporu neopodstatňuje a na preukázanie iného stavu mu už procesný priestor vytvorený nebol. Namietal preto porušenie práva na spravodlivý proces podaním dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, ktorému najvyšší súd arbitrárnym spôsobom nevyhovet. Je presvedčený aj o nesprávnosti právneho záveru najvyššieho súdu týkajúceho sa dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP. Tvrdí tiež, že dostatočným spôsobom vymedzil právnu otázku, keď samotný najvyšší súd konštatoval zo strany sťažovateľa namietanie nesprávnej aplikácie § 196 ods. 1 písm. a) Zákonníka práce a chýbajúcu aplikáciu § 196 ods. 2 až 5 Zákonníka práce, no s jeho argumentáciou sa najvyšší súd náležitým spôsobom nevysporiadal.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Úlohou ústavného súdu je v tomto prípade posúdiť, či právne závery, na základe ktorých najvyšší súd dovolanie sťažovateľa zamietol, boli výsledkom ústavne udržateľnej aplikácie noriem procesného práva v súlade s označenými článkami ústavy a dohovoru. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom jeho kontroly iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

10. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

11. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou nenapadol právoplatné rozhodnutie krajského súdu v časti, v ktorej dovolanie prípustné nie je, akým je predovšetkým skutková zložka prípadu v rozsahu, ktorý je vylúčený z právomoci dovolacieho súdu, ale aj ďalšie vzťahy, ktoré sú nad limit právomoci najvyššieho súdu preskúmať dovolanie. Dovolací prieskum najvyššieho súdu nie je absolútny. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania. Z ústavného hľadiska je

podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

12. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom odôvodnenia namietaného uznesenia najvyššieho súdu v spojení s odôvodnením rozsudku okresného súdu aj krajského súdu. Právny názor zakotvený v ustálenej judikatúre ústavného súdu zahŕňa požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09, II. ÚS 112/2020, III. ÚS 347/2021).

13. V konaní pred všeobecnými súdmi bola medzi stranami sporná otázka existencie zodpovednosti sťažovateľa. Sťažovateľ tvrdil, že žalovaná svojím zavinením porušila predpisy a pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci aj napriek tomu, že bola s nimi riadne a preukázateľne oboznámená, pričom sa ich znalosť a dodržiavanie sústavne kontroluje. Naopak, žalovaná tvrdila, že za pracovný úraz nezodpovedá, pretože ho nezavinila. Okresný súd v spojení s krajským súdom považoval za preukázané, že sťažovateľ mal vedomosť, že kľúč od lisu bol trvale umiestnený v zámke prepínača lisu, že povinnosťou sťažovateľa teda bolo oboznámiť žalovanú o tomto bezpečnostnom prvku a bolo jeho povinnosťou kontrolovať jeho dodržiavanie, že z hľadiska bezpečnosti je nevyhnutné, aby po nastavení pracovného režimu lisu žalovaná prepínač lisu uzamkla, pričom žalovanú nepoučil o tom, že kľúč po uzamknutí prepínača lisu je potrebné a nevyhnutné z prepínača vybrať, aby kľúčom mohla disponovať jedine osoba, ktorá v danom momente lis ovláda, a že pokiaľ bezpečnostný prvok (uzamknutie prepínača lisu po nastavení pracovného režimu listu) sťažovateľ nevyžadoval v rozpore s pracovným postupom určeným výrobcom a preukázateľne žalovanú s týmto postupom neoboznámil, uvedená skutočnosť zakladá dôvod, pre ktorý nemožno úplne zbaviť sťažovateľa zodpovednosti za škodu spôsobenú žalovanej pri pracovnom úraze.

14. Podľa názoru ústavného súdu uvedené odôvodnenie nemožno označiť za nedostatočné s intenzitou ústavnej relevancie a pre ktoré mal najvyšší súd rozsudok krajského súdu (ktorý si osvojil názor prvostupňového súdu; b.50, 51 odôvodnenia rozsudku okresného súdu) kvalifikovať ako porušujúci právo na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP]. Súd vysvetlil, že práve proces odomykania a uzamykania núti obsluhujúcu osobu k vyššej pozornosti a s tým súvisí relevancia aj vyberania kľúča. So sťažovateľom možno súhlasiť, že práve táto otázka mohla byť predmetom podrobnejšieho odôvodnenia a záujmu všeobecných súdov, ak otázka vloženého kľúča nebola normovaná. Rozhodne však nemožno súhlasiť so sťažovateľom, že sa tejto otázke súdy nevenovali. Ústavný súd pri zvažovaní ústavnej udržateľnosti vyrovnania sa s touto parciálnou námietkou sťažovateľa pripomína ním samotným označené rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3MCdo 15/2008, podľa ktorého *i.a.* je povinnosťou zamestnávateľa vo vzťahu k jeho objektívnej zodpovednosti zabezpečiť nielen školenie, ale aj následný proces sústavného vyžadovania dodržiavania bezpečnostných predpisov a pokynov a kontrola. So sťažovateľom je potrebné rozhodne súhlasiť, že školenie zabezpečil, no to, prečo sa ústavný súd rozhodol považovať napadnuté rozhodnutie za ústavne udržateľné, je práve otázka sústavného preverovania a kontroly dodržiavania predpisov. Ak by sa aj pripustila možnosť legálneho ponechania kľúča v prepínači

režimu, okolnosti prípadu si vyžadovali osobitnú sústavnú kontrolu a preverovanie naplňovania dodržiavania bezpečnostných predpisov a pokynov. Zasunutý kľúč totiž oslabuje veľmi vážnu prekážku na nastavenie zmeny režimu hociktorým zamestnancom. Inými slovami, ak sťažovateľ mienil tolerovať zasunutý kľúč na mimoriadne dôležitom bezpečnostnom prvku, jeho preverovanie sa malo tomu prispôbiť a sústavnosť mala nadobudnúť rozmer až permanentnej (ustavičnej) kontroly. K zásahu do prepínača mohlo dôjsť totiž pri nevyspytateľnom množstve situácií vrátane krátkodobého vzdialenia sa žalovanej od lisu. Sťažovateľ nielenže nepreukázal tak silnej intenzity preverovanie a kontrolovanie pracoviska žalovanej, ale takéto silné preverovanie a kontrolu ani netvrdil. Je zrejmé, že jeho procesná aktivita bola koncentrovaná na príčinu vzniku úrazu, za ktorú označil nedbalosť žalovanej, čím vlastne aj dostatočne identifikoval nedostatočnosť sústavnosti preverovania bezpečnosti práce na lise, ktorý bol permanentne kľúčom komukoľvek prístupný na nastavenie zmeny jeho režimu. Príčina úrazu bola len jedným komponentom predmetu konania, ktorým bola objektívna zodpovednosť sťažovateľa. Objektívna zodpovednosť zamestnávateľov je prísnu zodpovednosťou. Kým poškodená žalovaná má vážne následky na celý život (strata troch prstov), sťažovateľ bezprostredne po úraze zapojil lis do ďalšej prevádzky a pokračoval vo výrobe. Isteže nie je jednoduché zastaviť výrobu, najmä ak sú objednávky, no ústavný súd považuje za dôležité sťažovateľovi pripomenúť rozdiel dopadu naňho a na zamestnanca. Zo žiadnych okolností nevyplýva, že by sa žalovaná chcela samopoškodzovať a k fatálnemu následku došlo pri vykonávaní jej práce pre sťažovateľa.

15. Najvyšší súd už rozhodol, že jedným z predpokladov pre úplné zbavenie sa zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom je nielen zabezpečenie znalosti bezpečnostných právnych predpisov, ale aj sústavné vyžadovanie ich dodržiavania a ich sústavná kontrola (3M Cdo 15/2008). Ústavný súd len dopĺňa, že na náležité naplnenie citovanej sústavnosti sú dôležité okolnosti prípadu a prevádzka na lise so zasunutým kľúčom k jednému z najdôležitejších bezpečnostných prvkov vyžadovala intenzitu nepretržitej kontroly.

16. Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

17. K námietke sťažovateľa týkajúcej sa dodatočného vyjadrenia k podanému dovolaniu ústavný súd konštatuje, že podľa § 434 CSP možno dovolacie dôvody meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. Tiež najvyšší súd v namietanom uznesení (bod 25) uviedol, že doplnenie vyjadrenia sťažovateľa k dovolaniu vo väčšej miere opakuje dovolacie námietky, ktoré sú obsahom dovolania podaného v zákonnej lehote. Keďže doplnenie vyjadrenia sťažovateľa bolo najvyššiemu súdu doručené 16. februára 2022, pričom sťažovateľovi uplynula lehota na podanie dovolania 7. mája 2021, najvyšší súd na doplnenie podania nemohol prihliadať. Ústavný súd podporne uvádza, že dovolanie, ktoré neobsahuje, v akom rozsahu je rozhodnutie odvolacieho súdu napadnuté, v čom sťažovateľ vidí splnenie predpokladov prípustnosti dovolania, alebo ktoré neobsahuje vymedzenie dôvodu dovolania [§ 431 a násl. CSP], môže byť o tieto náležitosti doplnené len v priebehu lehoty na jeho podanie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J.,

Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1412).

18. Sťažovateľ odvodzoval dovolanie okrem nedostatočného odôvodnenia [§ 420 písm. f) CSP] aj od nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 421 ods. 1 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že sťažovateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

19. Sťažovateľ namietal nesprávnu aplikáciu § 196 ods. 1 písm. a) Zákonníka práce („Zamestnávateľ sa zbaví zodpovednosti celkom, ak preukáže, že jedinou príčinou škody bola skutočnosť, že škoda bola spôsobená tým, že postihnutý zamestnanec svojím zavinením porušil právne predpisy alebo ostatné predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne a preukázateľne oboznámený a ich znalosť a dodržiavanie sa sústavne vyžadovali a kontrolovali.“, pozn.) a chýbajúcu aplikáciu ustanovenia § 196 ods. 2 až 5 Zákonníka práce. Najvyšší súd v rámci dovolacieho konania v podstate uzavrel, že sťažovateľ neidentifikoval konkrétne nesprávne právne posúdenie veci a túto požiadavku nenaplnil tvrdením, že pri správnom posúdení mal súd žalobe vyhovieť a určiť, že sťažovateľ sa zbavil zodpovednosti za škodu spôsobenú pri pracovnom úraze žalovanej v celom rozsahu. Najvyšší súd v namietanom uznesení zhrnul, že sťažovateľ nezaložil dovolanie na argumentácii, ktorá by najvyšší súd viedla k identifikácii niektorého zo zákonom predpokladaných dovolacích dôvodov prípustnosti dovolania. Dovoláním nevy vymedzil právnu otázku, ktorá by nebola odvolacím súdom vyriešená. Sťažovateľ podľa jeho názoru iba vyslovil svoju nespokojnosť s právnymi a skutkovými závermi súdov nižšej inštancie.

20. Ústavný súd konštatuje, že namietané uznesenie je založené na dostatočných a právne relevantných dôvodoch zodpovedajúcich konkrétnym okolnostiam prerokovanej veci. Dovolací súd nie je oprávnený prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu, pretože je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Táto viazanosť zisteným skutkovým stavom je nevyhnutným predpokladom pre skúmanie správnosti právneho posúdenia veci, pretože podstatou právneho posúdenia veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Uplatnenie dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, predpokladá spochybnenie správnosti riešenia právnych otázok odvolacím súdom (nie otázok skutkových), preto nemožno dovolanie podané pre nesprávne právne posúdenie veci odôvodniť spochybnením skutkových záverov odvolacieho súdu.

21. Sťažovateľova argumentácia implikuje možnosti všeobecných súdov dôslednejšie sa vyrovnáť s jeho dovolaním, a tým aj posilniť zjednocovanie judikatúry. Ústavný súd preskúmal vec z ústavnoprávnych hľadísk a tak, ako v úvode tejto časti vyplýva z rámcových východísk, napadnuté rozhodnutie považoval v okolnostiach prípadu za ústavne udržateľné a nevidel dôvod, aby sa spochybňovali závery namietaného uznesenia a vytváral priestor na prelomenie materiálnej právoplatnosti už uzavretej právnej veci. Ustanovenie § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) dáva v záujme racionality a efektivity konania ústavnému súdu právomoc posúdiť prijateľnosť návrhu predtým, než dospeje k záveru, že o návrhu rozhodne meritórne nálezom. Za zjavne neopodstatnenú považuje ústavný súd takú sťažnosť, keď uplatnené námietky nie sú spôsobilé spochybníť ústavnosť namietaných rozhodnutí.

Ide o situácie, keď ústavnej sťažnosti chýba ústavnoprávna dimenzia. Tak je to aj v tomto prípade. Preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2022

Peter Straka
predseda senátu